

# Učiteljski tovariš

Stanovsko političsko glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveča«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/I. Rokopisov ne vračamo. Ne frankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtak. Naročnina letno 60 Din. za inostranstvo 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list in članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davke posebej. Pošt. šek. rač. 11.197. Telefon 3112

## Proti učiteljskemu stanu.

Ze več časa sta na ljubljanskem vseučilišču med akademiki dve struji: ena si prizadeva, da bi se učiteljem prepovedal studij na univerzi, druga pa brani po zakonu pridobljeno pravico. Spor je postal javen, kakaj predmetne resolucije in debatna dopolnila sta obe vojujoči strani objavili v dnevnem časopisu.

Vprašanje je torej postalo javno, ki zanima celokupno jugoslovansko učiteljsko morda še bolj kot akademike. Zato je naša pravica, da naša dolžnost, da se izjavimo.

Zahteva po dostopu učiteljskega stanu. Opravičena je bila ta zahteva, zakaj samo visoko naobražen učitelj bo mogel v bodočnosti dvigniti narod na visoko stopnjo kulture. Opravičena je bila ta zahteva tudi vsled tega, ker so učiteljsko dovolile dostop na visoko šolo že mnoge napredne države. Opravičena je bila ta zahteva tudi zato, ker je naš princip, da morajo biti vrata univerze odprta vsemu narodu, torej vsakemu poedincu, tudi delavcu in kmetu in sicer kot rednim slušateljem, seveda če napravita potrebne srednješolske predstudije. Univerza ni nikakoli predprava za gotove stanovne in ne sme biti, — kakor je dobro povedala debaterka, slušateljica pedagoške skupine — na prvem mestu kruhoborska šola, ampak zavod, kjer bo lahko izpopolnil svoje znanje do najvišje mere vsak državljani.

Vseučiliški zakon dovoljuje za enkrat dostop na univerzo le odlično in prav dobro kvalificiranemu učiteljsku in sicer za dobo desetih let. Ze to je omejitve, ki učiteljsko zelo boli, zakaj vsakdo mora priznati, da je vse prej kot prav, če gimnazijec s komaj dovršeno maturo lahko vstopi na poljubni oddelek univerze, dočim je odličnemu abiturientu učiteljska, ki je absolvirala celo 9 letnikov srednje šole, odprta pot le na 12., tako zvano pedagoško skupino modroslovne fakultete. V tem oziru je potrebna remediura. Če je akademikov res za enkrat preveč, naj se dostop na univerzo omeji in sicer tako, da bodo tudi iz gimnazije sprejemali na visoko šolo le prav dobre in odlične abituriente.

V svojem odgovoru se je Društvo slušateljev filozofske fakultete v debati s slušatelji učitelji poslužilo tudi sledeče krilalice: »Stojimo na stališču, da se absolventi učiteljske razlikujejo od absolventov gimnazij po izobrazbi, ker učiteljske je strokovna šola, ki pripravlja človeka že na neki trdnj do ločen cilj.« Itd. — Najprej sledeče: Če smo prav poučeni, sta v Društvu slušateljev filozofske fakultete na splošno dve struji: napredna, ki brani tozadevne določbe vseučiliškega zakona in druga, ki ima s slušatelji — teologi večino in hoče učiteljsko izriniti iz univerze. Če je tako, potem čisto prijateljsko vprašamo slušatelje — teologe: Ali se tudi oni strinjajo s tem, da je učiteljsko dostop na univerzo zabraniti, ker učiteljske pripravljajo že na neki določen cilj? Ali niso gg. slušatelji teologi, ko so glasovali proti učiteljsku, zapirali vrata na univerzo tudi sebi?!

Ostre besede nam silijo pod pero in marsikaj bi se lahko povedalo. Pa naj bo dovolj. Rečemo le: dostop učiteljskega stanu je najdragocenejša pridobitev mogoče naše jugoslovanske učiteljske organizacije, ki si te pridobitve ne bo dala vzeti pod nobenim pogojem. Le akademikom in njih ugledu med učiteljskim in narodom bo torej v korist, ako predmetni nazadnjaški, kulturnega naroda manjvredni sklep čimprej revidirajo.

Ostre besede nam silijo pod pero in marsikaj bi se lahko povedalo. Pa naj bo dovolj. Rečemo le: dostop učiteljskega stanu je najdragocenejša pridobitev mogoče naše jugoslovanske učiteljske organizacije, ki si te pridobitve ne bo dala vzeti pod nobenim pogojem. Le akademikom in njih ugledu med učiteljskim in narodom bo torej v korist, ako predmetni nazadnjaški, kulturnega naroda manjvredni sklep čimprej revidirajo.

## Učiteljska samopomoč v Ljubljani.

### IV. Važni predlogi za razpravljanje.

Ze v III. oddelku (gl. »Uč. tov.«, št. 16.) sem navedel mnogo predlogov, ki so jih upravi US predložili člani in razna učiteljska društva ali pa se je o njih razpravljalo na odborovih sejah in občnih zborih. Uprava hrani še več prav priporočljivih, temeljitih in sprejemljivih predlogov, s katerimi se zdaj bavijo člani odbora za preureditev zadrugnih pravil, katerih pa nisem opisal v omenjenem oddelku zadnjega članka. Te predloge priobčujem dobesedno in s predlagateljevimi imeni, le nekatere v izveščku.

1. Predlog članov US v Celjskem učiteljskem društvu: »Članstvo US v Celjskem učiteljskem društvu je na svojem zborovanju dne 15. junija 1929. soglasno odobrilo naslednje stališče: 1. Ne nasprotujemo načelno ustanovitvi društva »Podporni sklad«, ako se isto ustanovi kot popolnoma samostojna organizacija. 2. Principijelno smo proti temu, da bi se imenovalo društvo osnovno v okvirju Učit. samopomoči, ki uživa s svojim rednim in socialnim delovanjem popolno zaupanje vsega članstva. 3. Iz rezervnega fonda US naj bi se kot prva pomoč »Podpornemu skladu« naklonilo največ le Din 20.000.—. 4. Iz obresti rezervnega fonda US naj bi se oddajali letno 2 štipendiji članom, ki se zdravijo v težkih slučajih tuberkuloze, revmatizma i. dr. v zdraviliščih.

Celje, 13. julija 1929.  
Josip Gosak, s. r. Fran Roš, s. r.

2. Predlog Celjskega učiteljskega društva: Celjsko učiteljsko društvo, čigar članstvo je z malimi izjemami skoro vse včlanjeno v US, je na svojem zborovanju dne 7. t. m. sklenilo, da sporoči US sledeči predlog, ki ga je soglasno odobrilo: Na prihodnjem občnem zboru US naj se postavi na dnevni red vprašanje spremembe pravil US v tem smislu, da bi US iz svojega rezervnega fonda podpirala članstvo ob raznih nenadnih težkih dogodkih s podporami in posojili.

V Celju, dne 22. decembra 1929.  
Josip Gosak, s. r. Fran Roš, s. r.

3. Predlog članov US iz Celjskega učiteljskega društva: Na sledečem občnem zboru US se naj preustroji pravila v toliko, da se 1. pretvori rezervni sklad v rezervni in podporni sklad. 2. Podpore se naj podeljujejo izključno članom Samopomoči: a) če so zabredli brez lastne krivde v bedo, n. pr. vsled lastne dolgotrajne bolezni ali vsled take bolezni v rodinbi; b) podpore naj omogočijo revnim članom lečenje v zdraviliščih. 3. Podpora se sme podeliti samo onemu, ki ga priporoča kot vrednega in potrebnega večina članov Samopomoči iz območja tistega učiteljskega društva, kjer je prošnji-kovo bivališče. 4. Pravico podeljevanja ima vsakokratni odbor Samopomoči, mora pa podati na vsakem občnem zboru račun o podeljenih podporah z utemeljitvijo ter ga dostaviti pismeno vsem zaupnikom. 5. Prispevki za posmrtnine se ne smejo zvišati vsled

podporne akcije in posmrtnina se ne sme znižati.

Celje, dne 8. februarja 1930.  
Josip Gosak, s. r. Anton Volavšek, s. r.  
Fran Roš, s. r.

4. Predlog Celjskega učiteljskega društva: Da bi se pojačilo zanimanje za Samopomoč tudi pri mladih učnih osebah, da bi se s tem pomnožilo število članstva ter po večala višina posmrtnine, je treba nekaj ukreniti, kar bi učiteljsko vleklo k Samopomoči. Dosedanja pravila namreč omogočajo, da se razbohoti ozkosrčno-egoistično stališče, da je boljše pristopiti prav pozno ter si kupiti za malenkostnim doplačilom enakopravnost z onimi, ki so bili člani že desetletja. Posledica tega je: enake pravice, a neenaka bremena.

Močno bi vplivalo na porast zanimanja in tudi logično število članstva, če bi bila dana možnost, da bi člani imeli nekaj od svojih vplačil pod gotovimi pogoji že v življenju. Mislim na dolgoletne člane, ki zabredejo v hude težave, ali pa na samske učne osebe, pri katerih posmrtna oskrba ne pride v poštev. Lahko je, da je treba drage operacije, ali pa zdravljenja v zdravilišču, denarja pa ni. Ta okolnost, da mu Samopomoč ne koristi v življenju pod nobenim pogojem, odvrača marsikoga in jemlje ustanovi popularnost, ki bi jo sicer lahko imela. Vprašanje rezervnega fonda, ki ne koristi nikomur nič, je tudi zadeva, ki bi jo bilo treba reformirati.

To je mnenje Celjskega učiteljskega društva, ki je sklenilo 18. t. m. predložiti občnemu zboru US dva predloga: I. Člani, ki so plačevali Samopomoči vse dajatve redno in brez prekinitve polnih 20 let, se naj oprostijo plačevanja članskih prispevkov. Njihovi posmrtninski prispevki se naj izplačujejo na račun rezervnega fonda samega ali pa bi se ustvarila kakšna kombinacija. II. Članu, ki je plačeval vse dajatve Samopomoči redno in brez prekinitve skozi 20 let, se na njegovo zahtevo izplača polovica posmrtnine.

Tehnična stran tega vprašanja naj bi bila predmet proučevanja vseh društev. Potrebno pa bi bilo, da bi glavni odbor pokazal pota, kako bi bilo to izvedljivo. Če želi glavni odbor, da pošljemo konkretne predloge za občni zbor, naj blagovoli nemudoma obvestiti podpisane ter priložiti navodila. Na to se bo sestel ožji posvetovalni odbor.

Teharje, 25. junija 1932.  
Za člane US: Josip Gosak, s. r.

5. Predlog članov US Volavšek, Voglar, Pogačnik iz Celja.

Poročati Vam moram o rezultatu sestanka, ki so ga imeli glede Samopomoči tov. Voglar, Pogačnik in jaz. Na osnovi članskega števila 2600 in letnih 30 smrtnih slučajev smo našli več načinov reorganizacije, podrobneja načrta pa nismo mogli napraviti, ker nam manjka računski material. Ne vemo namreč, koliko odstotkov je onih, ki so člani že 40 let, 30 let itd. Ne vemo namreč pa tudi, ko-

## Enodušno odobravanje »Spomenice« s strani učiteljstva.

Učiteljstvo stoji strnjeno v boju za izvedbo načel, označenih v »Spomenici«. Poštenost in pravičnost naj bosta osnova vsemu službenemu in stanov. delu.

IZVRŠNI ODBOR JUU je na svoji seji z dne 28. nov. 1932. razpravljal o »Spomenici« ter izdal sledeči komunikat:

»Pročitana je »Spomenica« predsednika sreskih društev JUU — Sekcija za dravsko banovino — vodena je o njoj diskusija i rešeno je da se zahtevi ove sekcije, kao i zahtevi ostalih sekcija unesu u Izjavo Glavne uprave Jugoslovenskog učiteljskog udruženja koja će se predati Gospodinu Ministru prosvete.«

JUGOSLOVENSKO UČIT. UDRUŽENJE, SEKCIJA ZA PRIMORSKU BANOVINU je poslala sledečo izjavo solidarnosti:

»Izveštavamo Vas, da je i ova sekcija prihvatila u načelu i pojedinostima Vašu »Spomenicu«, o čemu smo obavestili izvršni odbor u Beogradu.«

JUU — SRESKO DRUŠTVO V LJUBLJANI je zborovalo 8. novembra

liko znaša rezervni fond, ki se naj uporabi v korist članstva.

V sledečem poskusim osvetliti nekatere načine: 1. Letnih dohodkov mora biti 390.000 dinarjev. Pravično bi bilo, da bi bili oproščeni posmrtnini člani, ki plačujejo že 40 let. Ako je teh n. pr. 15%, je tedaj odpad 390 članov, ostane plačljivih 2210. Ti plačujoči bi morali doplačati odpadlih 1950 Din za vsak smrtni slučaj, vsled česar bi se vsak prispevek zvišal za 90 par. (Ali pa ga krije rezervni fond.)

II. Da bi pa ne bilo tega poviška in da bi bilo možno delno izplačilo še za doživljajo, naj se zniža starostna meja za sprejem na 35 let. Kot doplačilo naj se zahteva fiktivne posmrtnine letnih 150 Din, a največje doplačilo naj bi bilo 1500 Din, ki bi se lahko poravnalo v obrokih. Kdor pristopi n. pr. 8 let po nastopu službe, doplača 1200 Din, kdor pristopi n. pr. 12 let po nastopu službe v okvirju 35letne starostne dobe, doplača samo 1500 Din. Sprejem v starostni dobi nad 35 let pa naj bo vezan na ta-le pogoji: za vsako leto nad 35 let se doplača polnih 150 dinarjev. Primer: Nekdo pristopi z 42. starostnim letom. Do 35. leta doplača 1500 Din, za nadaljnjih 7 let pa 1050 Din, skupaj 2550 dinarjev.

Ne godi se kasno pristopivšim nobena krivica, kajti: kdor je pristopil z 21. starostnim letom, plača do starosti 35 let znesek 2100 Din, dočim doplača oni, ki je pristopil s 35 leti, le 1500 Din, je torej še vedno za 600 Din na dobičku. Enako vsi oni, ki pristopijo v starosti nad 35 let. Doplačila se zde visoka, a pomislimo: 1. dobiček je jasen že iz gori navedenega, 2. pristop s 45. letom zahteva doplačila 3000 Din, ako tak član plačuje posmrtninske prispevke še 20 let, je zopet 3000 Din, skupaj 6000 Din. Posmrtnina je pa 13.000 Din, torej za 11% večja nego vsa plačila. 3. Dosedanje največje doplačilo 86 Din je v zasmeh pravičnosti. Nekdo je pristopil z 20 leti, plača do 45. leta 3750 Din, a drugi pristopi s 45. leti, pa plača 86 Din. Prvi plača 447% več nego drugi! Tako praktika mlade tovaršije odbija, starejši tovaršinečane pa demoralizira.

III. Da bi ne bilo treba plačevati doplačil in vendar bi bila sredstva za delno izplačevanje še za doživljajo, se lahko višina posmrtnin določi tako: čim prej bo kdo pristopil, tem večja posmrtnina.

Pristop a) v 1.—5. službenem letu 100%  
b) v 6.—10. » » 90%  
c) v 11.—15. » » 80%  
d) v 16.—20. » » 70%  
e) v 21.—25. » » 60%  
f) v 26.—30. » » 50%  
g) od 31. leta službe naprej 40%

Ta razdelitev pa ne sme veljati za dotedanje člane, ker so si pridobili po starih pravilih pravo do polne posmrtnine.

IV. Kdor redno plačuje 20 let ali si po točki II. pridobi z doplačilom enako pravico, temu se izplača na zahtevo polovica posmrtnine, ki mu gre po točki II. ali III., dolžan pa je plačevati redne zneske naprej do smrti. Po smrti se izplača svojem drugu polovica. Sredstva za taka doplačila so: a) rezervni fond, b) v kolikor bi ta ne zadostoval, prispevki članov. Članstvo pri tem ni čisto nič oškodovano, saj je vseeno, če plačam po točki II. 2krat po 250 Din ali enkrat po 5 dinarjev. Taki mali zneski za delno doplačilo bi se lahko plačevali z rednimi posmrtninskimi zneski vred.

V. Kdor redno plačuje skozi 15 let po točki III. ali si je pridobil enako pravico z doplačilom po točki II., pa je zabredel brez lastne krivde v težek gmotni položaj, temu

t. l. Ob tej priliki je bila prečitana članstvu »Spomenica«, ki so jo navzoči z navdušenjem sprejeli in odobrili.

JUU — SRESKO DRUŠTVO V RA DOVLJICI. Na zborovanju, ki se je vršilo 12. novembra t. l. na Jesenicah, je bila prečitana »Spomenica«, sprejeta na seji predsedniškega zbora JUU v Mariboru. Članstvo je sprejelo spomenico z navdušenim aplavzom ter soglasno odobrilo podpis iste po društvenem zastopniku.

JUU — SRESKO DRUŠTVO SLOVENJGRADEC je na svojem zborovanju dne 3. decembra 1932. soglasno sprejelo spomenico predsedništva zbora JUU za dravsko banovino ter poziva sekcijo, naj še nadalje z vso odločnostjo zastopa interese učiteljstva in vztraja pri svojih pravičnih zahtevah.

se izplača na priporočilo pristojnega društva 40% posmrtnin po točki II. ali III., ostati pa mora polnplačujoč član do smrti. Po smrti se izplača ostalih 60%. Priziv na občni zbor Samopomoči! Sredstva za taka doplačila so ista, kakor je navedeno v točki IV.

Teharje. Anton Volavšek, s. r.

6. Predlog podpredsednika US Alberta Siča, Ljubljana.

Iz članstva US so bili že predlogi, naj se rezervni sklad porabi v ta ali oni namen, ki bi prišel v prid članom še pri njih življenju. Odbor pa je vztrajal na edino pravilnem stališču, da mora rezervni sklad ostati nedotaknjen in služiti edino le v to, da more zadruga izplačevati posmrtnine po svojih članih po smrti in to tudi tedaj, če bi se smrtni slučaj hitro ponavljali, člani še ne vplačali ali ne zmogli takojšnjih vplačil član. prispevkov.

Mogoče pa je ustreči željam članov s tem, da se porabijo vsakoletne obresti rezervnega sklada v prid še živečemu članstvu. Z obrestmi naj se plačujejo prispevki za posmrtnine itd. vsem onim, ki so najdalje člani US in to v celoti ali na polovico. Odločitev o tem se prepusti načelstvu US. Kadar pa kdo izmed teh oproščencev umrje, stopi naslednji najstarejši član v njih vrsto. Da ima blagajnik jasen pregled, kateri izmed članov pridejo zapored na vrsto kot oproščenci, naj bo sestavljen seznam članov po času njih vstopa v US.

Za vzgled poslovanja naj služi sledeči primer: Recimo, da znašajo obresti letno 6500 dinarjev, dajatev posameznika pa 120 Din, tedaj bi bilo dajatev oproščencev 6500 : 120 = 54 članov. Razume se, da to število niha in je večje, čim manj je smrtnih slučajev in obratno. Občni zbor naj pooblasti načelstvo US, da po sestavi seznama in natančnem pregledu pravilne sestave odobri vrstni red in določi oproščence za tekoče leto. V prihodnje se vrši vse to z avtomatičnim premikanjem navzgor.

V Ljubljani, dne 4. marca 1932.  
Albert Sič, s. r., t. č. podpredsednik US.

7. Predlog Marije Polakove, Ljubljana.

Predlagam delno izpremembo in dopolnitev § 3 a) zadrugnih pravil. Glasil bi se naj: Po smrti člana, ki še ni bil v zadrugi 25 let, izplača brez ozira na slučaj smrti načelstvo po sprejemu uradnega mrtvaškega lista in sprejemne listine zakonitim dedičem tolikokrat po 5 Din, kolikor šteje zadruga članov, ki še niso izpolnili 25-letnega članstva in tolikokrat po 250 Din, kolikor šteje zadruga članov, ki jim je že potekla 25-letna doba članstva, čeprav do tega časa še niso vsi vplačali doneskov.

Po 25-letnem članstvu se izplača članu samemu tolikokrat po 250 Din v gotovini na roko, kolikor šteje zadruga članov. V slučaju njegove smrti pa dobe upravičenci po 250 Din, kolikor šteje zadruga takrat članov. Vsak član plačuje 25 let doneske po 5 Din, po 25-letnem članstvu pa le po 250 Din.

V Ljubljani, dne 6. marca 1932.  
Marija Polak, s. r.

8. Predlog Antona Hrena, Studenci pri Mariboru (izvešček).

I. Društvena uprava naj izplačuje posmrtnine v čistih tisočakah. Presežke — stotake in dinarje — pa naj nalaga v poseben fond — podporni sklad. Iz tega sklada naj dobivajo — po potrebi in razpoložljivih sredstvih — bolni člani US bodisi podpore, bodisi brezobrestna posojila le v svrhu zdravljenja. Kot osnovno glavnico podpornemu skladu prepusti US 50% svojega rezervnega sklada.

